

len, dat hij het meerendeel der Hervormd Gereformeerden niet meekrijgt.

En die hem nog volgen, zullen dat stellig nog niet allen doen omdat zij het zoo roerend over het Paradijsprobleem met hem eens zijn, maar meer uit kerkelijke motieven.

Waarmee wij natuurlijk niet willen zeggen, dat wij zulk een breuk niet zouden betreuen.

Als er zijn, die hem van dit de Rechtsche partijen verzwakkende voornemen terug konden brengen, zouden we dit ten zeerste toejuichen.

En dat niet louter uit taktische overwegingen. Maar omdat wij gaarne die breuk op zichzelf zouden verhandelen.

Zoo zouden wij ook met onverdeeld genoegen zien, dat prof. Visscher zijn standpunt inzake het „Paradijsprobleem” herzag.

Mede met het oog daarop hebben wij onze bezwaren zoo omstandig kenbaar gemaakt.

Het mocht eens gelukken prof. Visscher te overtuigen!

Het is ons allerminst te doen om zelf gelijk te krijgen.

Maar behalve om voor de waarheid te getuigen ook om prof. Visscher te behouden.

De tragiek van prof. Visscher.

Prof. Visscher klaagt erover, dat hij aan de ouderen een band van gemeenschap voelde, ondanks Kerkelijke gescheidenheid, maar aan de jongeren niet.

Doch wij meenen, dat het zoo eenvoudig tusschen hem en ons niet staat.

Zeker, in het eerst bestond er hartelijke sympathie tusschen de kerkelijk Gereformeerden en prof. Visscher.

Het zijn — dit mogen wij wel verklappen — vooral de Kerkelijk Gereformeerden geweest, die de aandacht op hem hebben gevestigd toen er een vakante leerstoel was aan de Universiteit te Utrecht. Zijn benoeming heeft onze kerkelijke pers mischien het luidst toegejuicht.

Er was een tijd, dat men in onze kringen zich de vraag stelde of in prof. Visscher niet de man schuilde, die Dr. Kuiper in de politiek zou kunnen opvolgen, indien de eerste ons ontviel.

Maar er kwam verwijdering.

De schuld daarvan lag zeker niet bij de leden der Gereformeerde Kerken, maar bij prof. Visscher zelf.

Het bleek gedurig, dat hij het met de mannen uit zijn eigen kring niet te best kon vinden.

Later kwam er vervreemding tusschen hem en „onze ouderen”.

De band der gemeenschap was op het laatste heusch niet zoo sterk als hij het thans voorstelt. In zijn brochure „Na eer en staat” trad dat duidelijk te voorschijn.

Daarin was hij het eigenlijk met niemand onzer „ouderen” eens.

Hij verkoos een eigen standpunt te reserveeren.

In dat stadium verkeerde hij reeds, toen hij met de jongeren onder ons in aanraking kwam.

Dat de omgang met hem nog meer moeilijkheden zou ontmoeten, lag voor de hand.

Het leeftijdrespect verviel van zijn kant vanzelf.

Zijn aangeboren individualisme miste nu veel banden, die hem eerst nog tegenhielden.

In zijn brochure over het slot van Markus trad hij met een ernstige beschuldiging tegen de Gereformeerde Kerken op.

Hij spekuleerde daarin op het eenvoudige volk, maar vond geen weerklank.

Intuïtief voelden ook de ongeleerden, dat hij zich vergiste en dat de Gereformeerden niets van de Schrift wilden prijsgeven.

Hij had zijn positie nog kunnen redden, indien hij had toegegeven, dat die brochure „a slip” was geweest.

Want het was maar al te duidelijk, dat hij die stof niet beheerschte.

Doch van zulk een bekentenis hoorde men niet.

Wel moest men met leede oogen aanzien, dat hij in zijn oratie over den eeuwigen vrede tusschen wetenschap en religie een kniebuiging maakte voor ethische en modernistische heeren.

Hij kwam in de Tweede Kamer.

Maar ook daar lag hij spoedig met onze kamerclub overhoop.

Materieel waren wij persoonlijk het met hem eens over het Nederlandsch-Belgisch kontrakt, maar de wijze, waarop hij tegen de a.r. Kamerclub optrad, mochten wij niet anders dan scherp afkeuren.

Vannuafaan was hij een soort „wilde” geworden.

En die „wildheid” toonde hij verscheiden malen, het laatst nog bij zijn houding tegenover het kamerlid Zijlstra.

Prof. Visscher is onberekenbaar, zoowel in dogmatie als in politiek.

Ons Gereformeerd volk — ook dat deel, dat tot de Hervormde Kerk behoort — kan zelfstandig waardeeren, maar onberekenbaarheid stomt het vertrouwen af.

De wederzijdsche verhouding leed daar ongetwijfeld onder.

De samenwerking hokte.

Doch hij verwijt dat niet aan „ouderen” of „jongeren” onder ons, maar uitsluitend aan zichzelf.

Zijn leven is vol tragiek voor ons. Daarover bedroeven wij ons in breede kringen in alle oprechtheid.

Wat had prof. Visscher voor ons niet kunnen zijn, indien zijn leven lijn had bezeten.

En nog is er weinig toe noodig om het vertrouwen van ons Gereformeerd volk — in en buiten onze kerken te herwinnen.

Hij breidele zijn zucht tot buitennissigheden. Hij loope niet steeds langs zijlaantjes, maar houde met ons den grooten heirweg.

Moelijk zal ons Gereformeerd volk het hem niet maken als hij daarvan terugkeert.

Het zal geen zware schuldbelijdenissen eischen. Als zij hem weer in zijn oude gezelschap zien, zullen zij dankbaar zijn en hem teekenen de waardeering, waarop hij aanspraak heeft.

De jongeren doen werkelijk in waardeering voor de ouderen niet onder.

Werkelijke argumenten?

Beklaagt prof. Visscher zich over ons, wij hebben ons te beklagen over hem.

Het is zoo uiterst lastig met hem te debatteeren, omdat hij zoo weinig argumenteert.

Hij maakt er zich gewoonlijk af met krachttermen.

Ik heb er over gedacht mijn lezers een dozijn van die krachttermen aan te bieden.

Ik zie er echter van af, omdat zij er niet door worden verrijkt.

Breedvoerig heb ik telkens prof. Visschers meening in zijn eigen woorden weergegeven.

Prof. Visscher van zijn kant legt aan de lezers mijn argumenten niet alleen niet woordelijk (of indien hij een citaat geeft, coupeert hij dat zoo sterk, dat men moet denken aan het spreekwoord van de drie regels schrifts), maar ook niet zakelijk voort.

Hij vervormt ze door zijn subjektieve aanleugels, zoo, dat ik mijn gevoelens er niet weer uit kan herkennen.

En dan troost hij zijn lezers, die er niets van begrijpen, ermee, dat mijn betoog verward was! Dat is geen strijdwijze!

Een voorbeeld slechts!

Prof. Visscher schrijft: „Het is een dwaze opmerking van prof. Hepp, dat de Schrift een gesloten boek zou blijven als wij in de eerste plaats te maken hadden met de bedoeling der schrijvers”.

Vermeldt nu prof. Visscher vervolgens de gronden, welke wij voor dit ons oordeel hebben bijgebracht?

Geen sprake van!

Wij voerden o.m. aan, dat wanneer wij de bedoeling der schrijvers willen kennen, wij toch zeker de schrijvers zelf eenigermate moeten kennen.

Van vele bijbelboeken zijn de schrijvers ons evenwel totaal onbekend. Wie heeft Jozua geschreven? Wie Ruth? Wie de boeken van Samuel, Koningen, Kronieken? Wie Job? Zoo zouden we kunnen door gaan.

Maar prof. Visscher rept van deze argumentatie niet een woord.

Houdt er geen rekening mee.

Draaft in zijn eigen gedachten gang door.

Wij hebben dus zeker ernstige reden tot beklag.

Intusschen willen wij niet zoo hooghartig onze polemiek eindigen als waarmee prof. Visscher de zijne sloot.

Wij laten niet af te hopen, dat prof. Visscher nog eens zijn verkeerde denkbeelden zal opgeven en met ons schouder aan schouder zal strijden tegen alle aanranding van de Schrift.

Indien dit niet mocht gebeuren, dan hebben wij althans onze conscientie vrijgemaakt.

En wij verblijden ons, dat we van verschillende zijden de verzekering mochten ontvangen, hoe onze artikelen oogen geopend hebben voor het onschijnlijke en ongereformeerde in prof. Visschers boek.

Met een betuiging van hoogachting voor prof. Visscher besluiten wij onze artikelen.

— Verkeerde-Doopsbeschouwing.

Alweer polemiek, zoo zuchten we, terwijl we dit artikel schrijven.

Gaarne hadden wij haar vermeden.

Temeer, wij zij een schrijver raakt, dien wij reeds meer moesten bestrijden en het licht den schijn kan wekken alsof wij een persoon zouden willen treffen.

Toch staat er hier te veel op het spel, dan dat wij zouden mogen zwijgen.

Het gaat hier om een doopsbeschouwing, welke tot geen prijs in onze kerken ingang mag vinden.

In het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift” komt een artikel voor van Dr H. W. van der Vaart Smit getiteld: „Vragen aangaande den Heiligen Doop”.

Hij stelt daarbij voorop de vraag of de zoogenaamde „vroegdoop” uit den eisch van het reformatisch beginsel geboren is dan wel „of niet deze praktijk zeer sterk onder den invloed stond van de reeds eeuwen lang ingeburgerde en ingewortelde en niet op één dag gansch om te zetten praktijk der Roomsche Kerk, uit welke de vaders in den aanvang toch allen herkomstig waren”.

Nu zullen we op de kwestie van den vroegdoop hier niet ingaan.

Niet omdat wij er onverschillig tegenover staan, maar omdat daarover dege artikelen zijn geschreven, kort geleden nog door Dr. Fernhout in de rubriek „Geestelijke Adviezen”, die tot op heden hun volle waarde behouden hebben en door den schrijver in het „Gereformeerd Theol. Tijdschrift” niet zijn weerlegd. Hij deed er ook geen poging toe. Hij vergeleek slechts uitspraken van verschillende Synodes en gaf daaraan een uitlegging, welke in vele gevallen zeer aanvechtbaar is.

Natuurlijk komt men op die manier met een kwestie niet klaar.

Maar zijn gevoelen over den vroegdoop is voor ons niet het voornaamste.

In deze kwestie hebben wij wel met voorzichtigheid willen voorlichten, maar nooit willen drijven.

Doch ongemeen ernstiger is de dogmatische doopsbeschouwing, welke de schrijver er op na blijkt te houden.

Onze Persschouw deelde er reeds iets uit mee.

Hier willen we echter nog wat ruimer uiteenzetten, opdat wij den schrijver door onze eigen weergave geen onrecht doen en opdat onze lezers des te beter kunnen beoordeelen, wat gevaar hier dreigt.

Hier volgen dan de bladzijden, waarop inzonderheid dient gelet:

Een derde vraag is, hoe dan nu eigenlijk het reformatisch beginsel in deze aangelegenheid te formuleeren zou zijn? Dat in het Oude Testament de moeder steeds bij de besnijdenis tegenwoordig was, — de besnijdenis immers geschiedde en geschiedt nog steeds aan huis, zoodat de moeder niet afwezig kon zijn — legt wel gewicht in de schaal, maar beslist wellicht toch nog niet.

Er zijn echter nog wel gewichtiger gronden te noemen. Werpt men b.v. de vraag op, of hij het gebruik van het sacrament het sacrament alleen aan het kind bediend wordt, dan wel aan de ouders en het kind samen, dan is het antwoord op deze vraag voor alle reformatisch denkers: aan de ouders en het kind samen. In elk sacrament toch zijn er twee deelen te onderscheiden, een verbondshandeling onzerzijds en een verbondsbevestiging van Gods zijde. In den volwassenen doop (de doop en dus ook de doop, van welke de kinderdoop is afgeleid, — niet omgekeerd) is er daarom eerst een geloofsbelijdenis van de zijde der gelovigen, die gedoopt staat te worden. En als daarna de kerk in den Naam des Heeren deze belijdenis als een ware geloofsbelijdenis accepteert, kan zij in den naam des Heeren op grond van het Verbond Gods het teken en zegel toedienen. Het sacrament begint echter niet, waar het teken en zegel begint. Het sacrament begint bij de geloofsbelijdenis, de actus a parte hominis en wordt voortgezet „zoo dikwijls als” (gelijk de mooie woorden van het Avondmaalformulier zeggen) de mensch geloovig tot zijn God komt, door de betekening en verzegeling van de verbondsweldaden Gods, de tweede „heft” van het sacrament, met de actus a parte Dei. Wat men dit nu wel in het oog, dan is duidelijk, dat dit tweemaal zich in den kinderdoop over de ouders en hun kind verdeelt. Het eerste deel van het sacrament, de geloofsbelijdenis als opheffing der handelen tot de verbondsweldaden Gods, kan niet door het kind, moet door de ouders geschieden. Het teken en zegel valt op het kind. De genade der verbondsweldaden valt dan echter weer op ouders en kinderen samen en wordt „psychologisch en historisch vermitteled” door de ziel en het leven, bidden en werken der ouders en hun kind met hen, „zoo dikwijls als” de ouders in het geloof, en hun kind met hen, pleiten op de verbondsweldaden Gods.

Op de vraag: menen dus de ouders bij den kinderdoop daadwerkelijk aan en in het sacrament deel, — moet onzes inziens bevestigend geantwoord worden.

De reformatische beschouwing sluit zelfs onzes inziens het ontkennend antwoord op deze vraag buiten.

De drie „vragen” die hij den kinderdoop aan de ouders gedaan worden, hebben dan ook de betekenis eener vraag naar de geloofsbelijdenis der ouders, vorderen een herhaling der geloofsbelijdenis als verbondshernieuwing, en kunnen alleen dus door belijdende leden der kerk, indien en voorzover zij hun belijdenis herhalen kunnen, met „ja” beantwoord worden.

Mogen we hierbij vragen, of het woord „stipulatiën”, hetwelk in dit verband vaak gebruikt wordt, niet voor afschaffing in aanmerking behoort te komen? Stipulatiën, uitstippelingen, kan men — en dan bij voorkeur buiten het sacrament — o.a. met „de getuigen” maken, soms ook in bepaalde verhoudingen met de ouders.

Vroeger, toen het „getuigen-wezen” nog zoo bloeide, zocht men zelfs met deze peters en meters „stipulatiën” aan te gaan teminde aan hun peter- en meter-schap althans eenigen zin te geven. Maar voor de handelingen in den H. Doop past deze contractmatige term, die uit het getuigen-wezen stamt, toch eigenlijk wel zeer weinig. Een geloofsbelijdenis is meer dan een stipulatie. En ook de derde doopvraag, die dan nog eenigermate voor den term „stipulatie” in aanmerking zou kunnen komen, behoort toch — precies als in het formulier voor de openbare geloofsbelijdenis geschiedt (de 3e en 4e vraag van dit formulier) — in het kader eener „geloofsbelijdenis” te worden gezien en mag van dit hooge karakter niet worden beroofd (gelijk feitelijk en practisch door het gebruik van den term „stipulatie” geschiedt).

Aangenomen nu, dat de drie vragen een herhaling der geloofsbelijdenis zijn en dat deze herhaling der geloofsbelijdenis tot het wezen van het sacrament behoort, dan rijst een nieuwe vraag, n.l. of men deze handeling ook in naam zijner vrouw „verrichten” kan. Stipulatiën... ja, die zal een man ook in naam zijner vrouw kunnen aangaan. Bij het „maken” van stipulatiën treedt een gezinshoofd op. Bij het afleggen (herhalen) eener geloofsbelijdenis echter treedt niet een gezinshoofd, doch een man en vader op. En deze man en vader kan de geloofsbelijdenis nimmer ook in naam zijner vrouw afleggen. Daarin is de vrouw nimmer in den man begrepen. Evenmin als de man voor zijn